

Dominika Malinowska

Konceptualizacja choroby w języku angielskim

Prace Językoznawcze 15/3, 53-63

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dominika Malinowska
Olsztyn

Konceptualizacja choroby w języku angielskim

Conceptualisation of Disease in the English Language

The paper is devoted to the changes that occurred in the domain of health impairment in English. Its aim is to depict etymology and to analyse the cognitive background of archaisms and modern words that describe the aforementioned concept of the health impairment

Słowa kluczowe: językoznawstwo, etymologia, gramatyka kognitywna, choroba, staroangielski
Key words: linguistics, etymology, cognitive grammar, disease, illness, sickness, Old English

Fizyczne i psychiczne choroby towarzyszyły człowiekowi od zawsze, w ciągu wieków zmieniało się jednak ich postrzeganie. Dwoma najbardziej znaczącymi czynnikami były rozwój medycyny i zmiany kulturowe, a szczególnie te zachodzące w religii. Ewolucję pojęcia choroby w języku angielskim można obserwować zarówno na poziomie formalnym, jak i metaforycznym. Oba poziomy mogą być analizowane za pomocą narzędzi zaproponowanych przez językoznawstwo kognitywne (Lakoff, Johnson 1980; Fauconnier, Turner 2002).

Celem niniejszej pracy jest etymologiczna, kognitywna i ilościowa analiza leksemów nazywających chorobę w języku angielskim. Analizie poddano dwa-
naście wyrazów pochodzących zarówno z języka potocznego, jak i specjalistycznego. Cztery z nich nie są już używane, jednak osiem pozostałych wciąż funkcjonuje we współczesnym języku angielskim. Ich rozmieszczenie na osi czasu przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela 1

Rozmieszczenie na osi czasu wyrazów oznaczających chorobę (Malinowska 2012)

Wiek	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI		
WYRAZ	UNTRUMNESS																
		ADL(E)															
			YFEL														
				SICKNESS													
					AILMENT												
						COTHU											
							ILL/ILLNESS										
								MALADY									
									DISEASE								
									INFIRMITY								
											SYNDROME						
											DISORDER						

Źródło: D. Malinowska (2012): *Semantic changes within the domain of bodily and mental dysfunctions* (niepublikowana praca magisterska pod nadzorem M. Cichmińskiej. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie)

Pierwszym analizowanym wyrazem jest pochodzący z języka staroangielskiego archaizm *untrumness*. *Untrumness* składa się z trzech morfemów: *un* – ‘nie’, *trum* – ‘pewny, mocny’ oraz wskazujący na stan *ness*. Wyraz ten jest odpowiednikiem istniejącego obecnie w języku angielskim *infirmity* (OED) i polskiego wyrazu *niedomaganie*.

W pochodzącym z IX w. tłumaczeniu *Pisma Świętego (Ewangelie Anglosaskie)* na język angielski autorstwa Ælfrica określenie *untrumness* (1) zestawione jest z siłami nieczystymi (Malinowska 2012).

- (1) And to-somme gecigyðum hys twelf leorning-cnihtun. he sealde him unclænra gasta anweald þt hig adryfun hig üt & hældun adle & ælce untrumnysse (Mt 10:1)
 /Wtedy przywołał do siebie dwunastu swoich uczniów i udzielił im władzy nad duchami nieczystymi, aby je wypędzali i leczyli wszelkie choroby i wszelkie słabości / (tłumaczenia fragmentów Pisma Świętego za Biblią Tysiąclecia).

Warto jednak zauważyć, iż powyższa konceptualizacja nie jest oparta na funkcjonującej dziś metaforze konceptualnej CHOROBA TO ZŁO (Lakoff, Johnson 1980). W czasach średniowiecza choroba nie była bowiem tłumaczona jedynie poprzez dogmatyczny koncept zła, a była z nim ściśle utożsamiana. Zło natomiast powiązane było z dobrem, a więc Bogiem, który człowieka mógł uzdrowić (tak jak i wypędzić z niego złe duchy) lub też zesłać na niego karę w postaci choroby.

Kolejny przykład, pochodzący z tej samej wersji Biblii (2), przedstawia już niezależną od tła kulturowego metaforę ontologiczną (Lakoff, Johnson 1980) CHOROBA TO PRZEDMIOT. W metaforze tej stan organizmu jest konkretyzowany i postrzegany jako coś, co można mieć, przenieść lub też czego można się nabawić.

(2) He onfeng ure untrumnessa & he abær ure adla (Mt 8:17)

/On wziął na siebie nasze słabości i nosił nasze choroby/ (Mt 8:17)

Kolejny staroangielski wyraz oznaczający chorobę używany był od VIII do XII w. Występował w formach *adl* i *adle*, pochodzących z praindoeuropejskiego **ai-dh*. Pie. **ai-dh* nie było jednak oryginalnie związane z konceptem choroby, ale z konceptem ognia. Związek ten widoczny jest choćby w jednej z wcześniej powstałych derywacji praindoeuropejskiego prototypu, a mianowicie w *ad*, które w języku staroangielskim oznaczało stos, na którym palono żywych, jak i umarłych (OED, Malinowska 2012), a w języku rosyjskim do dziś oznacza piekło. Co więcej, staroangielskie wyrażenie *adlige men* miało znaczenie ‘chory człowiek’, a *adloma* – ‘człowiek okaleczony przez ogień’.

Ostatni ślad tego wyrazu można znaleźć w pochodzącej z XII w. egzegezie *Ormulum* (3). Idea postrzegania choroby przez pryzmat ognia pozostała. Widać to choćby w wyrażeniu pochodzącym ze współczesnego korpusu COCA (4), w którym efekt wywołany przez infekcję (jak choćby podniesienie temperatury ciała) kojarzony jest z tym wywołanym przez ogień.

(3) Onn all hiss bodiæ her & tær Þurh an full atell adle

/Na całym ciele był pokryty okropną chorobą/ (pozostałe przykłady i cytaty tłumaczone przez autorkę).

(4) Inflammation is a major cause of heart disease

/Zapalenie jest częstą przyczyną chorób serca/

Wart wspomnienia jest też tutaj wyraz *ælfadl* ‘koszmar’, który pojawia się w medycznym tekście z IX w. *The Leechbook of Bald*. *Ælfadl* to formalny amalgamat, łączący dwie składowe *ælf* – ‘elf’ oraz *adl* – ‘choroba’, który doskonale obrazuje średniowieczne postrzeganie snu. Nawet obecnie istnieją dwa mo-

dele snu – naukowy, w którym marzenia senne są naturalną reakcją organizmu ujawniającą się za pośrednictwem serii obrazów i emocji, oraz pozanaukowy, który skupia się na zagadkowej oraz ponadnaturalnej naturze snu. W średniowieczu jednak model pozanaukowy był jedynym, a fantastyczne stworzenia, jak pochodzące z germańskiego folkloru elfy, były jego elementem. Te, zazwyczaj niewielkie, humanoidalne istoty oskarżano o zsyłanie nieszczęść na ludzi, w tym chorób ciała i duszy, czyli właśnie snów. Termin *alfadl* nie przetrwał w języku angielskim, jednak jego niemiecki odpowiednik *albtraum* wciąż funkcjonuje i dosłownie oznacza sen zesłany przez złego elfa (Malinowska 2012).

Kolejny opisywany tu archaizm *yfel* wyraża zarówno koncept choroby, jak i moralnego zła. Pochodzi on od praindoeuropejskiego **upélo-s* ('zły'), który z kolei opiera się na korzeniu **upo* 'dół' (Dnglu Adsoqiation 2007). Mamy tu więc do czynienia z rozwojem metafory orientacyjnej ZŁO TO DÓŁ i jej przekształceniem w CHOROBA TO DÓŁ, ale i CHOROBA TO ZŁO, co ponownie potwierdza, jak blisko związane były ówczesnie te dwa koncepty. Zobrazowaniem tej ewolucji są dwa poniższe przykłady. Pierwszy (5) pojawił się w końcu X w. w *Blickling Homilies* i opisuje właśnie moralnie złe myśli.

- (5) We sceolan ure heortan clænsian from *yflum æþohtum*
/ Powinniśmy oczyścić nasze serca ze złvch mvšli/

Drugi natomiast pochodzi z angielskiego tłumaczenia *Book of the Knight of La Tour-Landry*, w którym choroba psychiczna określona jest jako *evelle hede* 'zła/chora głowa' (6).

- (6) ...and hadd an *evelle hede*
/...i miał zła/chora głowe/

W przykładzie tym pojawia się już zmodyfikowana wersja wyrazu *yfel*. W swojej oryginalnej formie wyraz przetrwał do XV w., po czym zaczął aż do XVIII/XIX stracić znaczenie 'choroba' i pozostał nośnikiem znaczenia 'zło'.

W tym samym czasie, kiedy używano leksemu *yfel*, w języku angielskim pojawiło się słowo *sickness*, które obserwować można w pochodzącym z IX w. tekście *The Old English Boethius* (7).

- (7) ðonne hi *siočne mon* æsioð
/spojrzeli na chorego człowieka/

Wyrazy *sick* ('chory') i *sickness* ('choroba') pochodzą ze staroangielskiego *seoc*, który swe korzenie ma w praindoeuropejskim **seug-* ('być dotkniętym'). I choć pierwsze użycia tego wyrazu datowane są na wiek IX (7), to znaczenie

tego słowa ('chory'/'choroba') nie zmieniło się do dzisiaj. Równie trwale jak formalna strona tego wyrazu były jego konceptualizacje metaforyczne, co potwierdzają oba poniższe przykłady z Pisma Świętego w wersji z XIII w. (8) i końca XIV w. (9), w których można obserwować wcześniej już wspomnianą metaforę ontologiczną CHOROBA TO OBIEKT.

(8) God sente on him sekenesse
/Bóg zesłał im chorobe/

(9) And do away sickness from the midst of thee
/I zabiorę ci chorobe/

Zaczerpnięty z Szekspirowskiej tragedii *Antoniusz i Kleopatra* przykład (10) można natomiast interpretować dwojako – jako metaforę strukturalną CHOROBA TO WIĘZIENIE lub też metaforę ontologiczną (tu personifikację) CHOROBA TO OSOBA. Jednakże w obu interpretacjach chory nie pozwala się uwięzić, ergo – walczy, co jest zapowiedzią bardzo często obecnie występującej metafory CHOROBA TO WOJNA (Sontag, 1778, 1988).

(10) not sicknesse should detaine me
/żadna choroba mnie nie powstrzyma/

Kolejny wyraz (zaczerpnięty z *Kroniki Anglosaskiej*) – *ailment* (11) łączy w sobie morfemy *ail* ('kłopotać') i *ment* wskazujący na efekt występującego przed nim czasownika. Słowo to pochodzi od praindoeuropejskiego **agh-* 'bać się, być przygnębionym'. Początkowo jednostka leksykalna *ailment* wyrażała znaczenie 'zmartwienie', by później przybrać znaczenie 'zmartwienie chorobą', a następnie – 'choroba' (Malinowska 2012).

(11) Him geyfelade, and <thbar> him stranglice eaelade
/poczuł się źle i zmoęła go straszna choroba/

Pochodzący od pragermańskiego **kuþō* (OED) wyraz *coðu* przetrwał w języku angielskim zaledwie pięć stuleci (od X do XV w.) i odnosił się do chorób ludzi oraz bydła. Występował w formie podstawowej, jak i w dwóch wariantach poprzedzonych prefiksami *un-* i *in-*, gdzie *un-* wzmacniał pejoratywne nacechowanie wyrazu, a *in-* zmieniał znaczenie z choroby na chorobę wewnętrzną.

W przykładzie pochodzącym z XV-wiecznego tekstu *The Chronicle of England* (12) mamy ponownie do czynienia z metaforą CHOROBA TO OBIEKT. Warto też zauważyć, że choroba ta „spada”, a więc swoje pochodzenie ma na gorze – w miejscu, w którym zasiada chrześcijański Bóg.

- (12) Hir cothis fel upon hir (Pope Joan) (1460)
/Choroba spadła na niego/

Wyraz *ill*, którego pierwsze ślady datowane są na przełom XI i XII w., występował (i występuje) w dwóch znaczeniach. W przykładzie z *The Weakfield Second Shepherd's Play* (13) słowo to oznacza 'chory', natomiast we fragmencie z *Government of God* 'nieдобry, zły' (14). Pomimo podobieństw, leksem ten nie jest derywacją *yfel*, a pochodzi od staronordyckiego *illr*. I chociaż *ill* w znaczeniu 'choroby' nie był często notowany w tekstach angielskich do przełomu XVI i XVII w., to jego pochodzenie datuje się na wiek XII.

- (13) Therfor full sore am I and vll (1500)
/Czuję się więc mocno obołały i chory/
- (14) Ill or mischievous actions should be punished (1736)
/Złe lub niegodziwe uczynki powinny być karane/

Pochodzący z francuskiego wyraz *malady* pojawił się w języku angielskim w XIII w., po ponad dwustu latach francuskich wpływów. W przykładzie zaczerpniętym z *Auchinleck Manuscript* (15) występuje on w swojej pierwotnej formie, w której morfem *malade* (w tej formie choroba jest określana w języku francuskim do dziś) połączony jest z sufiksem *-ie* wskazujący na stan. *Malady* jest więc zapożyczonym z francuskiego odpowiednikiem wyrazu *sickness*.

- (15) God heled him of his maladie
/Bóg uleczył go z choroby/

Następny wyraz, *disease*, również pochodzi z języka francuskiego i składa się dwóch morfemów *dis* 'brak' oraz *ease* 'komfort'. Na początku wyraz ten oznaczał 'kłopot', jednak w znaczeniu 'choroba' przetrwał do dziś.

W XIV-wiecznym przykładzie z *Tales of the Seven Deadly Sins: Being the Confessio Amantis* (16) mamy do czynienia z ontologiczną metaforą ORGANIZM TO POJEMNIK, CHOROBA TO SUBSTANCJA (GO WYPEŁNIAJĄCA).

- (16) He was full of such disease. That he may nought the deth escape
/Był tak wypełniony chorobą, że może nie uciec śmierci/

Natomiast w pochodzącym z XIX w. fragmencie tekstu medycznego *Therapeutics: its principles and practice* (17) ponownie pojawia się metafora CHOROBA TO WOJNA.

- (17) Disease often fortifies the system against the action of remedies
/Choroba często umacnia organizm utrudniając działanie lekom/

Kolejny pochodzący z francuskiego wyraz *infirmity*, podobnie jak jego staroangielski odpowiednik *untrunness*, oznaczał brak stabilności *in-* ‘nie’, *firm* ‘stabilny’ oraz *ness* ‘stan’ (OED). W XIX-wiecznym tłumaczeniu Platona wyraz *infirmity* (18) występuje jako część metafory CHOROBA TO OBIEKT.

- (18) He is a little deaf and has a similar infirmity in sight
/Jest odrobinę głuchy i ma podobny niedostatek (chorobe) wzroku/

Dwa ostatnie opisywane terminy, *disorder* i *syndrome*, pochodzą z przełomu XV i XVI w. Powstawały więc już w czasach, kiedy naukowy model postrzegania medycyny był dość rozwinięty.

Jednostka leksykalna *disorder* ma korzenie w języku francuskim. Składa się ona z *dis* – ‘brak’ i *order* – ‘porządek’. Na początku, w XV w., termin ten oznaczał ‘zmianę planów’, jednak już w XVI w. zmienił swoje znaczenie na ‘zmianę w samopoczuciu’, aby w XVIII w. zacząć funkcjonować jako określenie konceptu ‘choroby’.

- (19) A slight disorder in my eye (1781)
/Niewielka choroba w oku/

Pochodzący z greki wyraz *syndrome* jest kombinacją *syn* ‘razem’ i *dromos* ‘idący’. *Syndrome* wskazuje na zbiór jednocześnie występujących symptomów. W przykładzie z *The Tudor drama; a history of English national drama to the retirement of Shakespeare* (20) zapobieganie zespołowi symptomów stanowi atak prewencyjny (a więc znów CHOROBA TO WOJNA). Jednak w przykładzie zaczerpniętym z korpusu COCA (21) pojawia się zupełnie nowa, ale obecnie bardzo często używana przez lekarzy (Skelton, Wearn and Hobbs, 2002) metafora CHOROBA TO PROBLEM/ZAGADKA DO ROZWIĄZANIA.

- (20) That so we may preuent the syndrome of symtomes
/Abyśmy mogli zapobiec zespółowi symptomów/

- (21) The puzzle of antiphospholipid syndrome
/zagadka zespołu antyfosfolipidowego/

Jak pokazuje tabela 1, do dzisiaj przetrwało aż osiem z dwunastu opisanych wyrazów. Czy różnią się one obecnie czymś więcej prócz pochodzenia?

W artykule *The Confusion Between Disease and Illness in Clinical Medicine*, Jennings stwierdza, że: „Wszyscy cierpimy. A ponieważ nasze cierpienie nie

zostało rozróżnione przed 1958, słowa takie jak *sickness*, *malady*, *disease*, *ailment* i *illness* są synonimiczne”. Jednakże, według słownika *The Oxford Companion to the English Language*, każda para słów różni się dystrybucją, częstotliwością, konotacjami lub poziomem językowym”, co sprawia, iż „coś takiego jak synonim nie istnieje” (1992: 1014).

Według the Corpus of Contemporary American English (Korpus współczesnego amerykańskiego angielskiego) wyrazy te zdecydowanie się różnią pod względem dystrybucji, (tab. 2). Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że częstotliwość ich występowania nie jest jedynym różnicującym je czynnikiem.

Tabela 2

Częstotliwość występowania współczesnych wyrazów oznaczających chorobę

Wyraz	Liczba wystąpień w Korpusie COCA
Disease	45 223
Illness	12 756
Disorder	9 133
Syndrome	6 427
Sickness	2 595
Ailment	683
Malady	327
Infirmity	154

Źródło: The Corpus of Contemporary American English (COCA)
<<http://www.americancorpus.org>> dostęp: 10.05.1012

W przypadku wyrazów *disorder* i *syndrome* trzeba przyjąć, że należą one do języka fachowego i naukowego modelu medycyny (Malinowska 2012). Wyrazy *ailment*, *malady* i *infirmity* są rzadko używane, a częstotliwość ich występowania jest zbyt mała, by móc wyraźnie zauważyć prawidłowości w konotacjach, zwłaszcza że wszystkie z wyżej opisanych wyrazów wyrażają koncept choroby, a więc mają wspólne metafory konceptualne (Sontag 1978, 1988; Skelton, Wearn, Hobbs 2002; Hidalgo Downing, Kraljevic, Mujic 2009).

Marshall Marinker w pracy *Why make people patients?* (1975: 81–84) przedstawia dość jasne rozróżnienie trzech pozostałych pojęć. Definiuje *disease* (terminy angielskie zostały pozostawione w postaci oryginalnej, ponieważ ich przetłumaczenie nie pozwoliłoby na wskazanie różnic) jako: „patologiczny, i najczęściej fizyczny proces, jak infekcja gardła czy rak oskrzeli lub dolegli-

wość o nieznannej przyczynie, jak schizofrenia. Tym, co pozwala zidentyfikować chorobę, jest odchylenie od normy biologicznej. *Disease* jest stanem obiektywnym, który lekarz jest w stanie dojrzeć, dotknąć, zmierzyć czy też wyczuć. Z medycznego punktu widzenia jest on więc postrzegany jako fakt” (Marinker, 1975: 82). Drugi wyraz, *illness*, definiuje on jako: „całkowicie wewnętrzne i osobiste wrażenie lub odczucie pacjenta dotyczącego jego zdrowia”. *Illness* i *disease* występują jednocześnie, jednak w początkowych stadiach raka, gruźlicy lub cukrzycy *illness* może być odczuwalna przed postawieniem diagnozy. Czasem też *illness* pojawia się tam, gdzie nie można znaleźć żadnej *disease* (Marinker, 1975: 82). Wyraz *sickness* natomiast definiuje on jako: „zewnątrzny i publiczny aspekt braku zdrowia. *Sickness* jest rolą społeczną, statusem i ustaloną pozycją – jest to umowa pomiędzy chorym, nazywanym odtąd *sick*, a społeczeństwem gotowym, aby go za chorego uznać i utrzymać. Stabilność tej roli zależy od wielu czynników, w tym posiadania *disease*, ponieważ *sickness* oparta na zaledwie *illness* ma zwykle niepewny status (Marinker, 1975: 83).

Definicje te potwierdzają następujące przykłady pochodzące z COCA:

- (22) Sick leave
/urlop zdrowotny/ (zapewniony przez społeczeństwo)
- (23) Patients with undiagnosed, asymptomatic disease perceive themselves to be healthy and do not feel ill; people who are grieving or worried may feel ill but have no disease.
/Pacjenci z niezdiagnozowanymi asymptomatycznymi chorobami postrzegają siebie jako zdrowych i nie czują się źle (chorzy); ludzie odczuwający rozpacz lub zamartwiający się mogą się czuć źle (chorzy), a nie mieć żadnej choroby/.

Z ośmiu używanych do tej pory wyrazów cztery (*disease*, *disorder*, *malady*, *infirmity*) są pochodzenia francuskiego, trzy (*illness*, *sickness*, *ailment*) – germańskiego, jeden (*syndrome*) został zapożyczony z greki.

Pomimo że wyrazy te mają nieco odmienne znaczenia, w języku potocznym używane są zamiennie. Metafory ontologiczne, nieobciążone wpływami kulturowymi, takie jak CHOROBA TO OBIEKT czy CHOROBA TO OGIEŃ, zachowały się przez ponad tysiąc lat. Natomiast zależne kulturowo metafory strukturalne ulegały ewolucji, szczególnie pod wpływem odkryć medycznych i zmian w postrzeganiu religii.

Wykaz tekstów źródłowych

- Anonymous: *Auchinleck Manuscript*, <<http://auchinleck.nls.uk/contents.html>> dostep: 05.06.2012.
- Bible Gateway, <<http://www.biblegateway.com/versions/>> dostep: 05.06.2012.
- Butler, J., (1897): *The analogy of religion, natural and revealed, to the constitution and course of nature : to which are added two brief dissertations on personal identity, and on the nature of virtue, and fifteen sermons*. London.
- Capgrave, J., (1858): *Rerum Britannicarum Medii ævi Scripture: Or, Chronicles and Memorials of Great Britain and Ireland During the Middle Ages*, London. Longman.
- Coldewey, J. C. [ed.], (1993): *Early English Drama, An Anthology*. USA.
- Cowper, W., (1824): *Private Correspondence of William Cowper, ESQ with severel of his most intimate friends*. Londyn.
- de La Tour Landry, G. (1371-72). *Book of the Knight of La Tour-Landry*. In: Thomas Wright, T. [ed.], (1906): *Book of the Knight of La Tour-Landry : compiled for the instruction of his daughters : translated from the original French into English in the reign of Henry VI*. London.
- Godden, M. [ed.], Irvine, S. [ed.] (2009): *The Old English Boethius: An Edition of the Old English Versions of Boethius's De Consolatione Philosophiae*. Oksford.
- Gower, J., *Tales of the Seven Deadly Sins: Being the Confessio Amantis* <<http://archive.org/details/talessevendeadl01gowegoog>> dostep: 05.06.2012.
- Ker, N. R., (1957): *Catalogue of Manuscripts Containing Anglo-Saxon*. Oxford: Reprint with addenda 1990. Item 264.
- Orm, (12th c) (1989): *The Ormulum*, in Oxford English Dictionary. Oxford.
- Plato, (1871): *Dialogues of Plato*. Cambridge.
- Shakespeare W., *Antony and Cleopatra* (1606-7). Oxford: Oxford University.
- Wood, H. C. (1875): *Therapeutics: Its Principles And Practice*. Philadelphia: J. B. Lippincott company.
- Tucker, C.F., (1911): *The Tudor drama; a history of English national drama to the retirement of Shakespeare*. Toronto.

Literatura

- Dnghu Adsoqiation, (2007): *Proto-Indo-European Etymological Dictionary – A Revised Edition of Julius Pokorny's Indogermanisches Etymologisches Wörterbuch*: Moskwa.
- Downing, H., Mujic, K., (2009): „Infectious Diseases Are Sleeping Monsters: Conventional and culturally adapted new metaphors in a corpus of abstracts on immunology”. In: *Ibérica* 17: 61-82, <http://www.aelfe.org/documents/05_17_Hidalgo.pdf > accessed at 15th May 2012.
- Fauconnier, G., Turner, M., (2002): *The Way We Think: Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities*, New York: Basic Books.
- Johnson, M., Lakoff, G., (1980): *Metaphors We Live By*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Malinowska, D., (2012): *Semantic changes within the domain of bodily and mental dysfunctions* (unpublished master's dissertation supervised by Cichmińska, M., University of Warmia and Mazury in Olsztyn).
- Marinker, M., (1975): „Why make people patients?” in: *Journal of Medical Ethics* I, 81-84. <<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1154460/>> accessed at 15th May 2012.
- Schott, H., (red.) (1994): *Kronika medycyny*. Warszawa: Kronika.

- Skelton, J.R., Wearn, A.M. and Hobbs, R (2002): „A concordance-based study of metaphoric expressions used by general practitioners and patients in consultation” in: *British Journal of General Practice* 52: 114-118.
- Sontag, S., (1989): *AIDS and its metaphors*. New York : Farrar, Straus and Giroux.
- Sontag, S., (1978): *Illness as metaphor* New York : Farrar, Straus and Giroux.
- The Oxford Companion to the English Language* (1992). McArthur T. (ed.). Oxford : Oxford University Press.

Strony internetowe

- COCA – The Corpus of Contemporary American English (COCA) <<http://www.americancorpus.org>>
- OED – *The Oxford English Dictionary*, Second Revised Edition (2009) <<http://www.etymonline.com>>

Summary

The paper is devoted to the changes that occurred in the domain of health impairment in English. It presents twelve words, such as Old English *adle* or *untrumness* as well as the modern terms like *syndrome*, depicts their etymology and cognitive background. It shows the motivation of word-creation on the morphological and cultural basis in order to create a coherent picture of the evolution of the concept and its realisations.